

POZIV NA SARADNJU

na knjizi—zborniku sećanja

»PRVA PROLETERSKA BRIGADA U NOR-u«

U maju ove godine sastala se grupa ratnih drugova — boraca i rukovodilaca Prve proleterske brigade, radi dogovora o proslavi dvadesete godišnjice formiranja brigade i izdavanju knjige — zbornika sećanja — o borbenom putu brigade u toku Narodnooslobodilačkog rata. Na tom prvom sastanku izabran je Inicijativni odbor za knjigu. Sastav odbora je sledeći: Brana Barjaktarević, Božo Božović, Savo Burić, Moma Dugalić, Mika Đorđević, Miladin Ivanović, Maca Jagodić, Pavle Jakšić, Mirko Jovanović, Vlado Kovačević, Đuro Lončarević, Vojkan Lukić, Nikola Ljubičić, Đuro Mešterović, Veljko Miladinović, Miloje Milojević, Čeda Minderović, Raja Nedeljković, Koča Popović, Mijalko Todorović i Dunja Vlahović.

Izražavajući želje svih preživelih boraca Inicijativni odbor se ovim putem obraća svim drugaricama i drugovima koji su bili u toku Narodnooslobodilačkog rata u jedinicama Prve proleterske brigade i poziva ih na saradnju uveren da će se oni odazvati pozivu i dati svoj prilog knjizi — zborniku sećanja. Oživljavajući putem sećanja, zabeleški, stranica iz dnevnika — naravno nastojeći da to budu dosada neobjavljeni prilozi — obrađujući pojedine događaje, podvige pojedinaca i jedinica i likove drugova, susrete sa ljudima i krajevima, i uz to objavljivanjem interesantnih dokumenata i sl. biće učinjen još jedan, možda dosada najozbiljniji poduhvat, da se spasu od zaborava bar najznačajniji događaji sa borbenog puta brigade, njeni napori i žrtve u toku četvorogodišnje borbe naših naroda za slobodu i socijalističku Jugoslaviju. Knjiga o Prvoj proleterskoj brigadi, stvorena aktivnošću što šireg kruga saradnika — njenih boraca i rukovodilaca, trebalo bi i može da bude i vanredno dragocen dokument od istoriske vrednosti i rado čitano štivo od generacija kojima je rat ostao u dalekom sećanju. I na ovaj način mi, preživeli borci, odužićemo se svojim dragim drugovima iz brigade palim u herojskim borbama.

Inicijativni odbor je izabrao redakciju koja će raditi na prikupljanju i sređivanju materijala za knjigu. Sastav redakcije je sledeći: Pero Damjanović, Koča Jončić, Mirko Jovanović, Veljko Miladinović, Čeda Minderović, Milisav Nikić, Radonja Vešović i Jovan-Lola Vujošević. Isto tako su za svaki bataljon određeni drugovi koji će raditi na tom poslu. To su: I bataljon — Đoko Vukićević, II bataljon — Radomir-Ljaka Vujošević, III bataljon — Jovo Pejšković-Kezo i Aca Milanović, IV bataljon —

Bane Božović, V bataljon — Milovan Đokanović, VI bataljon — Milosav Bojić.

Verovatno je da ima drugova koji raspolažu dosad neobjavljenim ratnim fotografijama, pismima, lecima ili faksimilima, te bi bilo potrebno da takve materijale dostave redakciji (ili ukažu na njih) koja će im ih po korišćenju vratiti.

Da bi knjiga mogla biti završena u toku naredne godine, rukopise i druge priloge treba dostaviti redakciji najkasnije do 15 decembra 1960 godine.

Sa Vojnoizdavačkim zavodom JNA »Vojno delo« postignut je sporazum o štampanju i ostalim poslovima oko izdavanja knjige (plaćanje autorskih honorara i drugih materijalnih troškova). Sve materijale u vezi sa knjigom treba slati na adresu: Vojno delo — za redakciju knjige Prva proleterska — Beograd, Zahumska br. 26, pošt. fah 692. Materijali se mogu predavati i lično drugovima odgovornim za pojedine bataljone.

INICIJATIVNI ODBOR

Da bi se drugaricama i drugovima olakšao izbor teme o kojoj će pisati, da bi se pomoglo drugovima određenim za pojedine bataljone u nastojanju da se ravnomerno piše o pojedinim događajima i ljudima i, na kraju, da bi se videla osnovna zamisao sadržaja knjige iznosimo kratku informaciju o tome.

PRVA PROLETERSKA BRIGADA

(Zbornik sećanja)

a) Prilozi opšteg karaktera koje treba obezbediti:

od druga Tita i druga Marka

od drugova Koče Popovića, Mijalka Todorovića i Danila Lekića.

Članak (monografija) koji bi dao pregled borbenih akcija brigade od formiranja 1941 do kraja rata 1945 godine (verovatan autor Jovan-Lola Vujošević).

Jedan slobodnije napisan prolog: kroz koje je krajeve prošla brigada, protiv koga je sve vodila borbe, koje borce je imala u svom sastavu, koliko je kilometara prešla, preko kojih planina, reka itd. Spisak boraca sa formiranja, spisak narodnih heroja, nagrade i odlikovanja i sl.).

Nekoliko sećanja drugova koji su se u toku NOR-a sretali sa brigadom: R. Čolaković, Đ. Pucar, Cv. Mijatović, Đ. Jovanić, M. Zekić itd.

b) Sećanja boraca.

Pri planiranju sećanja treba obuhvatiti ove periode (događaje):

1. — **Formiranje i prve borbe**

Dan formiranja. — Na Gaočiću. — Na Mioču. — Prvi marš ka Romaniji. — U Rogatici.

2. — Brigada u istočnoj Bosni

Na Pjenovcu. — Borba na Bijelim Vodama. — Sa Vrhovnim štabom ka Foči (za IV i deo II bataljona). — Igmanski marš. — Put u sastav brigade (za VI bataljon). — U Fočanskoj bolnici. — Bataljoni primaju zastave. — Borbe oko Borča i protiv četnika oko Čelebića. — Stvaranje dobrovoljačkih jedinica. — Prodor kroz istočnu Bosnu preko Vlasenice i Srebrenice do Drine.

3. — Na tromedi Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Sandžaka

Prvi bataljon u Crnoj Gori. — Kolečko. — Oko Gata. — Na Čemernu i Lebršniku. — Na Vučevu i Zelengori.

4. — Brigada na velikom maršu

Jelašce i oko Kalinovika. — Marš preko Treskavice. — Na Rašte-lici, Bradini i Ivan-Sedlu. — Napad na Konjic, Prozor i Šćit. — Dva napada na Duvno. — Oslobođenje Livna. — Prva partiska konferencija. — Oko Aržana i prema Posušju. — Malovan i Šuica.

5. — Susret sa Krajinom

Prvi susret u Livnu. — Na Tičevu i oko Grahova. Zbrinjavanje ranjenika i bolnice. — Oko Ključa. — Stvaranje divizije i brigadna zastava. — Na putu ka centralnoj Bosni. Oko Jajca i Sitnice. — Kotor Varoš i Teslić.

6. — U IV ofanzivi

Na maršu ka Neretvi. — Ivan Sedlo. — Oko Vakufa. — Prelaz preko Neretve. — Oko Glavatičeva i Kalinovika. — Forsiranje Drine, borbe na Ivsaru. — Preko Čajniča ka Bijelom Polju.

7. — V ofanziva i Bitka na Sutjesci

Usiljeni marš ka Drini. — Na Zlatnom Boru. — Na Borovnu. — Proboj na Balinovcu. — Borbe na putu Foča — Kalinovik.

8. — Od V ofanzive do kapitulacije Italije

Reorganizacija bataljona. — Zvornik. Prelaz preko Bosne. — Ponovo u centralnoj Bosni. — Na putu ka Dalmaciji.

9. — Brigada u danima i posle Drugog zasedanja AVNOJ-a i do desanta na Drvar

Oko Travnika. — Oko Kupresa i Bugojna. — Desant na Drvar.

10. — Brigada u Srbiji

Sa puta iz Bosne u Srbiju. — Sandžak i prelaz preko Lima. — Na Palisadu i Zlatiboru. — Preko Ravne i Jelove Gore. — Oko Valjeva i u Posavini. — Iz dana borbi za oslobođenje Beograda.

11. — Na Sremskom frontu

Obrana. — Život na Sremskom frontu. — U probouju.

12. — Poslednji dani ratnog puta

Treba težiti da se iznošenjem sećanja obrade: borbena akcija, hrabrost i požrtvovanje jedinica i boraca, drugarstvo između jedinica i unutar kolektiva, život i rad jedinica u različitim uslovima, odnos jedinica i naroda, odnos prema ranjenicima, mobilizacija, prijem i vaspitanje novih boraca, doprinos u širenju ideja bratstva i jedinstva, zatim uloga part. organizacije, SKOJ-a i rukovodilaca.

Trebalo bi pisati i o ljudima: puškomitraljescima, bombašima, kuririma, palim herojima, o četinim priredbama, o pesmi i veselju, o sportskim takmičenjima, o humoru itd.

Po načinu obrade napisi bi mogli da budu: članci, reportaže, beleške, crtice, anegdote, priče i književni sastavi. Treba što je moguće jednostavnije i neposrednije izneti događaj o kome se piše. U napisima ne treba težiti samo da se dâ događaj, već i da se iznesu uslovi, tj. atmosfera u kojoj se borilo. živelo i radilo.

Ne bi trebalo, sem izuzetno da se daju objavljeni radovi. Oni mogu autoru poslužiti pri pisanju.

c) Ostali materijali

Pored članaka i sećanja za knjigu treba obezbediti:

— izvestan broj najvažnijih dokumenata koji bi poslužili bilo kao moto pojedinih poglavlja odnosno napisa, bilo da se objave kao faksimili uz neki tekst ili kao poseban prilog u knjizi;

— izvestan broj fotografija koje bi bile date kao prilog knjizi, naročito ukoliko se pronađu takve koje nisu objavljene.

— odabrati najbolje likovne priloge, naročito onih umetnika koji su bili u brigadi, ili se kretali sa njom.